

Tandem si Lue inveteratâ, omnia alia medicamina irrita videntur, consule Mercurium Helmontis Diaphoreticum, hic tibi dabit expeditam curam, non in hoc solùm horrendo malo, sed aliis maximis corporis affectibus, præstat enim id, quod Medicus optare modò velit, quia morbis dulcem imperat quietem, & sanitatem jucundam reddit pro fine.



## SECTIO II.

Puerilium affectuum Observatio-  
nes promulgat.

---

### CAPUT I.

*Ea, quæ primis puerperii diebus & horis, vel quæ postea tam circa diætam, quam educationem reliquam consideranda sunt, tradit.*

Pa.

*Paragraphe I.*

**M**Utabilis vitæ nostræ & instabilis conditio, utur omnibus communis videatur mortalibus, inprimis tamen infantibus propria magis esse videtur, cum tenera eorundem constitutio, eorumque minus valida viscerum structura, nondum exaltato sufficienter spiritali vigore, quoscunque post annatos sub nutritione commissos errores graviter perferentiscat: unde postmodum fecunda morborum exoriuntur conciliabula, quæ per totum subinde vitæ cursum perniciosos progignunt fructus: hinc perversa infantum tam nutritio, quam educatio reliqua, ex quibus omnes infantiles morbosæ ætumnæ feracissimè scaturiunt, curiosè indaganda.

Posteaquam itaque in lucem hanc miseriis infinitis sæpius obscuratam, fuit editus infans, diligenter prospiciendum ne infanti vel in defectu, vel in excessu si peccet sanguis, ex umbilico reseccando extrahatur: subitò namque & quamcito post extractam secundinam (quæ post editum fœtum sequi citò debet,) umbilicus reseccetur hac methodo: videlicet quando fœtus jam egressus, obstetrix hunc sinui suo, molli calidoque linteolo involutum paulum  
recon-

recondat vel seponat, & secundinam excernendam observet, quæ si ex voto haud citò sequatur, obstetrix interim infantis curam ulteriorem suscipiat, & in ejus vena umbilicali contentum sanguinem, digitis suis versus secundinam blande compellat, ac latitudine digitorum trium circiter à ventre mensurando, ligaturam umbilici, nec nimis duram, nec laxam nimium instituat, ab hac verò ligaturâ, sex circiter digitorum latitudine umbilicum, reliquæ venæ umbilicali secundinæ adnatæ coherentem forcice rescindat, particulam verò umbilici relictam linteolo molli butyro recenti illito involvat.

Non minima videtur cautela, quâ cavemus, ne *umbilici ligatura* illegitimo instituaturo modo, cum *pro longitudine sua, vel brevitate quam ex ligatura acquirit, variet partes genitales infantis*: Pueris namque quibus vel brevior vel longior relinquitur umbilici particula, vel brevior vel longior inde fit virga. puellis verò hac ratione uterus vel altius aut humilior locatur.

Quemadmodum enim viris quibusdam genitale longius est, quibusdam brevius, sic diversis mulieribus canalis ille ad os uteri usque longior aut brevior fit, non ex hac solùm causa, sed ex accidenti etiâ, prout nimirum  
in hoc

in hoc aut illo partu per anhelitum ut fieri solet & debet, plus minusve uterum illa retrahit.

Hinc si vel obstetrices vel puerperæ hujus rei sint negligentes, contingens est, ut uteri procidentia facile subsequatur, aut cum immedicabili asthma sterilitas, si nimirum uterus retractus fuerit altius: vel propter altiore[m] aut humiliorem locationem mariti penem, si paulò longior is fuerit, profundius aut minus profundè admittere possit.

## II.

Prægressis ritè observatis, & si infans benè degat, ejus *Balneatio* adornetur, quo sordes decedant externæ, ac artus explorentur exteriore[m] motu blando. Balneum autem, cui herbæ quædam pro variis muliercularum credulis intentionibus incoqui possunt, non nimis calidum applicetur, ne rubescat delicata ac mollis cuticula, atque tum color per vitam inducatur nigricans.

*Quæ ideoque matres delicata alba cute ornatas exoptant filias, eas temperatè admodum ut balneent suas sör ero: Qui saponis paulum balneo addunt, non errant, nec qui prima septimana quotidie, reliquis verò alternis aut tertiis diebus, addito pauco lixivio, infantes lavant donec nitidi devenerint: Cuticula namque*

que in forma lentoris aut squamarum sæpius adnata decorricari sic assolet, quod tamen in his citius, quam in aliis fieri consuevit: tunc verò cutis vel lactea vel nigricans aut aspera evadit pro balnei temperamento & ejus adhibitionis modo: Balneum enim coctum cutim reddit asperam, hinc aqua balnei cum infusis per noctem speciebus ex *malva*, *melissa*, *lavendula*, *furfure tritici*, &c. sacculo inclusis, mane leviter incalescat, ac hactum quantum sanitatis & in specie virium permittit ratio, crebra instituat ut dictum balneatio, post balneum verò semper curiose abstergatur, & à frigore arceatur infans.

## III.

*Si infans ex partu difficili debilitatus extet, nec respiret, vel ejulatione vitales vires prodatur, instilletur ei aqua vitæ mulierum, cinamomi, vini malvatici aut saccharati paulum, ac caryophylli masticati, vel succini accensi odore anhaletur.*

His nil efficientibus & excitantibus, una & altera guttula ex cerea vel sebacea candela accensa nuchæ instilletur, cum moderamine tamen ne aduratur nimium mollicula cutis: vesiculas verò excitari non nocet, quin potius efficacius operantur: Et præterquam quod  
respi-

respirare facile faciat subita hæc alteratio dolorifica, admodum conducit restinguendis, non rarò exsurgentibus motibus convulsivis à cerebro oriundis.

*Obstetrix etiam vel nutrix lingua adnata respectum habeat*, quod observet, si infans papillas non benè comprehendat, vel benè sugat, tunc verò separanda vel ungui, vel si fortius adnata, lancetta. Reiteranda verò sæpius hæc solutio, cum non rarò coalescat rursus, etiam in infantibus aliquot annorum, ac tum loquelam admodum impediatur.

## IV.

Cum sub formatione & nutritione fœtus in utero ut plurimum *recrementa* quædam *Hippocrati* dicta, ab aliis *Meconium* vocata, in tennellis intestinis recondita lateant, quæ ni maturè expellantur, vel obstructions aut lactis nutritivi distributionem impediatur ac tormina inducant, vel Epilepsiam ipsam excitent, hinc Practici celeberrimi, antequam lac vel pulcicula præberetur, exhibere præcipiunt *oleum amygdalarum*, vel *cum manna* aut aliis laxante vi præditis remixtum, v. g.

℞. *Manna* el.

*sacchar. penid.*

*pulp. passul. ana.* ℥. ℞.

*sperm. ceti* ℥. ℞.

olei amygd. d. ʒ. v.

anisi gutt. viij.

julep. rosar. ʒvj. misce.

hujus pultriculæ cochleare dimid. exhibeatur.

Excell. D. Ettmüller in suo valetudinario infantili nobis commendat syr. de spina cervina cum melle confectum, & cum oculis cancræ commixtum, quem vix fallens evacuans, quo meconii vel sordium aliorum acescentia, sive uero lactis suctui perquam nociva, evacuari & coerceri queat, suppeditare asserit. Vel

℞. Pulpa passular. min.

syr. de cichor. cum rhabarb. ana. ʒ. iiij.

ocul. cancri præp.

corall. rubr. præp. ana. ʒ. j.

misce, & de hoc parvulis propinetur cochleare.

Alii primis tribus diebus Marchionis pulverem ad gr. v. exhibitum, admodum laudant, cum præcipitante vel absorbente vi præditum persentiant.

Aliàs primis viginti vel circiter horis infans recens natus non cibandus, nec lac præbendum, ni observetur famem eum torquere, cuius signum præsto est, si vel linguam, vel immisissum ori digitum sugat, & ploret.

V.

Infantes qui difficulter nascuntur, gravi rursus morte perire creduntur.

Cce

Cii

*Cuticula Amnion*, ab aliis *galea* vocata, si simul cum infante nascatur, fortunam ei indicare dicitur: at experientia multum reclamatur, cum dentur tales qui minimè fortunati. Ast cum hoc *accidat eis qui facili partu excluduntur*, & ubi cuticula hæc maturitatem perfectam nacta fuit, hinc sanitatem longævitetemque præfagire credibile est.

Sic & quibus umbilicus citius decidit, minimè longævi ab aliis habentur, & contra quibus tardius.

Infantes si pallidi admodum hanc lucem vident, signum est constitutionis debilioris, nisi inde ortum pallor traxisse videatur, quod mater ante partum diutius cibo abstinerit. Rubicundus præterea color plus fortes denotat.

## VI.

Quod si *navi observentur*, obstetrix eos peroptimè & subito *fricet secundina calida*, & si hoc medio non cessent, illinantur sæpius *succo ex viridibus nucum juglandum cortieibus expresso*, ac nigrescet cutis, quæ separatur. Si verò nondum sublatus videatur semel inunctus *nævus*, reiteretur sæpissimè inunctio cum dicto nucum asservato succo, atque hac methodo *nævi* minores facile auferuntur.

Quod



Quod si verò stigma profundiores egerit radices, cujuscunque etiam sint formæ, nunquam tangantur Chirurgica manu, ne exulceratione inducta major inducatur deformitas, vel in præsentius periculum homo præcipitetur. Interim alii ad *navos empyreumaticos*, si genas defœdent, admodum laudant, *linctum matris repetitum*, & per tempus continuatum, quo nævus collum versus, vel alio ubi minus conspicuus fiat, compellatur. Hoc verò opus matres, vel uxores maritis sæpè injungunt, cum efficacius operari credatur: rem experientia comprobata observavi.

Item si matres filias altâ fronte ornatas exoptant, puerperii diebus eas diligenter lingant jejunis horis retrorsum occiput versus, atque hæc matrum cura & sollicitudo sit.

## VII.

*Capilli* si qui simul nascantur *in balneo eradicentur* vel novacula abscindantur, & squamulæ subnatæ deglubantur, aliàs scabiosi & furfurosi facile evadunt.

Sunt, qui, ut capilli bellè crispentur, ante balneum caput vino generoso albo abluunt: Alii novacula sæpius capillos abradunt crescente lunâ, primoque anno, quo eundem

effectum præstant, & multò meliorem, cum capiti admodum conducatur, & poros ejus recludat.

## VIII.

*Infans fasciis rite involvendus*, ne brachia vel crura incurventur, etsi alii contra haud fasciati recta membra acquirant. Hoc tamen commodi ut plurimum in recens natis fasciandi modus habet, quod si brachia ligentur, non facile ex motione eorundem terreantur & inquietentur parvuli.

Sic etiam capitis figura deformata, hac methodo corrigitur & vel rotundior vel longior effingitur pro matris lubitu.

Nasus item si vel depressus vel acuminatus nimium videatur, hoc modo formam adfiscit debitam, si vel attrahatur vel deprimatur diligenter.

Sic pedes incurvi hac via corriguntur.

## IX.

*Parvuli medicaminibus & sudoribus sunt assuefaciendi*, ne aversionem exinde concipiant, atque eo melius cum ægrotant, tractari queant. Interea tamen non ejus opinionis me quis judicet, quod infantibus sæpius medicamina porrigere debere suadeam, sed potius quod parca manu eadem propinemus, quo ipsa natura sui curam suscipiat.

Ast iudicio hic opus, ne naturam succumbere permittamus: *Major enim Medici prudentia est nosse quando medicaminibus opus non sit, quam ordinarie medicamenta morbo congrua.* **Lange Recepte lange Curen:** & Medice vivere est pessime vivere: aut enim morbidus est qui ita vivit, aut morbidus fit. Philosophicè verò vivere est optimè vivere, quia sic secundum naturam vivitur, nec morbis occasio datur.

## X

Consideranda porro se offert *συμπιθεια* & *εμπιθεια* *matrum & infantum*, in morbis & membris affectis: Infantibus enim innatas observamus tam affectiones & cogitationes, quam morbos matrum, & quicquid gravidae evidenter & singulari quodam desiderio vel efficiunt vel sentiunt, id foetui imprimitur, utpote Venus, ira, pudor: sic singularis in cibis delectus, exercitium item memoriae, gaudium, tristitia, terror ab insolitis & repentinis objectis eis adhæret.

Sic & extra uterum sæpè illi comperiuntur affectus oculorum, matribus antea communes, tussim item, dolorem colicum, stranguriam, alvi obstructions, vel ejusdem fluxum, erysipelata & similia. Nonnulli incurabilem & phthiseos & Hectices inclinationem retinent, &c.

*Infantes quando sitiunt, ubera matris præter voluntatem lac fundunt, licet ejus copia non adsit, vel infans & mater longius ab invicem distent.*

At hoc non omnibus, nec ex hac semper & sola causa matri accidit, quemadmodum cruentatio interfectorum non semper fit præsentibus homicidis, vel cum ea accidit homicida etiam non præsentem.

Item cum infans moritur, plerumque ante mortem lac evanescit: vel cum mures lintea rodunt quæ lacte perfusa fuere, idem effectus præsto est.

Atque hujus rei diversa & varia dantur experimenta circa res naturales, quæ si quis non credit nec intelligit, discat quod spiritus natura sit prior corpore, & ex spiritu omne generetur corpus quod generatur, quodque omnis generatio & omne contagium sit in spiritu & ex spiritu, quod spiritus sint & moveantur etiam absque tempore *ἐν τῷ ὄντι*, &c.

## XI.

*A frigore etiam arceantur parvuli, si enim ex hoc vel in facie, vel manibus & pedibus læduntur in delicata sua juventute, nunquam cutem obtinebunt lacteam, sed squalidam aut subfusco-rubicundam, generi foemino exosam eam per viam servant, quod curiose observent matres.*

## XII.

## XII.

Naturalis quædam & singularis facultas ad-  
scititia est, quod infantes nonnulli admodum sint  
quieti nec multum plorent, alii è contra va-  
gientes, clamosi & sordidi.

Interea tamen multæ dantur causæ quæ in-  
fantes inquietant, quos quidem docti tanquam  
superstitiosas rejiciunt, cum corporalia corpora-  
liter tractent.

At diligentes matres plurimum harum re-  
rum observant, quæ nec Plato, nec Aristoteles  
vel Galenus notarunt, v. g. Si fasciæ à meridie  
Soli exponuntur, vel vesperi post occasum Solis  
in aere diu reliquuntur, infantes qui his invol-  
vuntur dulci privantur quiete, & hoc mirum  
quomodo Sol à meridie, & post occasum, eun-  
dem præstet effectum nec alio tempore talè.

Sic si parvuli cum in locum portantur per  
quem vesperi lassata diurno labore bestia stabu-  
lum repetunt, similiter eis quies adimitur. Sie  
kommen auch der Ruhe. Interim hi plus ali-  
minus offenduntur, juniores namque magis  
quam adulti afficiuntur.

Item cum infantes citius quam debent ex-  
fuscitantur, vel ultra consuetum tempus à  
quiete arcentur, & in somno turbantur, prava  
quies sequitur. Hinc certæ eis horæ destinen-  
tur quibus cibantur, quibus elevantur, quibus  
excitantur, & quibus somno destinantur, &c.

Motiones fortiores vitentur tam animi quam corporis ex his enim fomnia enafcuntur terrefacientia & inquietantia. Observamus hoc cum saltando parvulos præter modum, vel rifu nimio exercemus, aut terrefacientia eis objicimus, quod noctu hæcadmodum perfentiant, & juniores plus quam adulti, quorum phantafia variis aliis objectis jam firmata magis degit : Et cum diutiùs ita incommodentur, tandem in confuetudinem inquietudo degeneret vel morbum.

Nonitem benè dormiunt, qui reliquo corpore calidè nimis tecto pedes denudatos habent, ac ita fibi varia mala adfciscunt, melius idè tegumentum temperatum efto, ne vel pedes vel pectus denudandi anfa detur.

Nec etiam benè dormiunt illi parvuli, quibus caput altius locatur, proptereaque fitus æqualis fit. Fortiter quidem illi dormiunt, quorum caput reliquo corpore humilius locatur, at hoc fensus obnubilat : in omnibus ergò his temperies notetur.

Dantur porro aliæ inquietationis caufæ, v.g. cum *stramen cunearum haud fepius mutatur*, nec *falfciæ mundæ & ficcæ adhibentur*, *vermiculi eis innafcuntur præprimis hyeme*, quod *virum*, cum *eftate rarior eorum fit generatio* : hi verò *vermiculi infantes neque mordent neque*

que fugunt, & tamen eos ita incommodant, ut atrophiam sæpè inde incurrant parvuli.

*Stramen item cunearum vel fasciæ si comburuntur, similem inducunt effectum, sed quæ causa? quod extra corpus, & contactum, adeoque extra omnem infantis sensum, etiam multis parietibus seclusum afficiat infantem dicta straminis vel fasciarum combustio, an elementares qualitates absenter, & in absentia agere posse putas? equidem non credibile, sed aliæ ἐν τῷ τῶν ἀέρος στοιχείῳ causæ dantur, quorum ope qualitas ablatæ & exusto stramini additur inquietandi parvulos, & contra, utpote cum stramini, cuius fasciculo infantis caput in balneo impositum fuit, infans suffiatur, quietem recuperat.*

Res verissima & plurimis rusticis absque superstititione nota & sæpius experta.

*Negent hoc qui velint Galeni affecta, & cum Aristotele ex qualitatibus elementaribus hanc sententiam solidam exclament, nil impedit.*

Vix eis auditum est secundinam in sterquilinum defossam, aut aliàs negligenter tractatam, facere si non agrotam puerperam, attamen decoloratam per omnem sæpè vitam: hinc propter hæc causas refossam aliterque defossam cum εὐφρασίᾳ sanitatem intra triduum vel quadriduum attulisse, aliquoties memini. Secundinam nimis salitiam (sale namque condiri so-

let,) *puerperam reddere sitibundam*, mulierculis non tam persuasum quam cerebra experientia comprobatum, &c.

Jam Magiam naturalem & innoxiam discat qui potest, & talia credet & intelliget.

Porro *si parturiens cõlocatur, ubi ante multos annos cadaver hominis demortui repositum fuit, vel in quo loco homo exspiravit, non pariet parturiens donec transferatur aliõ*: hinc in nonnullis terris non inutilis mos servatur parturientem illuc locare, ubi mensa solito locum obtinet, cum ibi raro mortuis locus detur.

Hanc rem nisi expertus fuisset aliquoties su perstitiosam credidissem.

Præterea optimè notum, quantum sit contra fœcunditatem fascinum in mortuis & contingentibus mortuos. *Quarum actionum modus ex spirituum doctrina sat cognitus.*

*Sic si primus congressus conjugalıs sit in lecto cui quid de stramine vel linteis inest, quibus cadaver humanum ante impositum fuit, isti conjuges aut fiunt steriles, vel nullos infantes, aut raro servant.*

Et quis est quem lateat, quantum valeat ad tollendam virilitatem acus, quã olim cadaver humanum punctum fuit, defixa in loco ubi maritus urinam reddidit.

At



At hæc multis impossibilia creduntur, cum nec ex elementis vel corporali contactu illis exortum videantur duxisse, nescientibus non corporum sed spirituum hæc esse producta, ad quorum actiones percipiendas nostri sensus admodum sint inepti. At discernent illi qui Aristotelis ἐνεργειᾶ σωματικῇ quid ἀσωματικῇ, quid item de generatione caloris naturalis in igneum, quidque ille sit, & quid differat ab elementalī igneo: sane non omnes causas in elementalibus qualitatibus investigarent.

Cumque hoc modo parvuli quiete privantur, nutrices somnolentæ admodum laudant capita papaveris, & exinde parata medicamina v.g. recipiunt duo vel tria capita papaveris, incisa minutim coquunt cum lacte vel cerevisia, & de hoc decocto sæpius cochlearia propinant. Ast cum hæc prædictis non observatis irrita non solum sint, sed insuper hæc & similia ex papaverinis vel opiatis parata, ad stupiditatem, oblivionem & majorem sæpe somnolentiam quam par est disponant, hinc vel planè omittere vel externè saltem si opus, applicare consultius erit, actum *folia papaveris recentia fasciis supposita*, vel pedum, capitum papaveris decocto lotio, vel *radices hyoscyami* vino incoctæ, & cum petiis capiti & pedibus calidè applicatæ sufficiunt.

Aliàs

Aliàs admodum laudatur *mandragora radice drachma*, cum vino ad tertias decocta & cochleatim propinata.

Non enim ejusdem cum opio, solano, hyoscyamo &c. naturæ esse observatum fuit, protereaque etiam absque omni noxa in magna quantitate exhiberi posse experrum est: moderare namque absque omni detrimento refrigerat, animales spiritus purificat, hinc maniacos quietat, quod neque opium neque hyoscyamus efficiunt, licet somnum inducant.

Provocat mandragora menses & hæmorrhoides, attemperando & confortando, insipida est inodora, ideoque omnis excessus expers. Fœcundas item reddere mulieres experientia docuit.

### XIII.

Quoad possibile *parvuli cunearum motus non sunt assuescendi*, propter incommoditates quas noctu creat continuus motus.

Duplex datur cunearum motus, prima species caput elevat, pedes deprimit & vicissim, non admodum est conveniens.

Alterà quæ ab uno latere in alium parvulum movet melior, imprimis illa motus species cunearum pendularum, quæ intra circuli sit circumferentiam & latera elevat, secus quæ quæ in terrâ movetur ac latera deprimit.

Pro-

Providæ matres lectui item suo parvulos non imponant noctu quo ad ubera dormiant, & hoc propter periculum & suffocationis metum ut expertum fuit sæpius, sed lactatos cuneis suis rursus immittant.

## XIV.

*Parvuli porro diligenter arcendi ab insolitis motibus terrefacientibus, clamoribus, fonitu, doloribus repentinis, vel ab igne vel ictu &c. nec multum ridere eis conducit, cum noctu hæc non rarò eis appareant ut terreantur, sæpius item exinde convulsiones patiantur, vel ad alia per vitam sæpius non corrigenda mala præcipitentur.*

In somniis territi nomine suo compellandi, & nomine Jesu benedicendi.

Pro præservatione collo eorum appendantur *corallia, semen pæonia, lapis carneolus*, vel quod hæc antecellit *Electrum minerale immaturum* ab *Helmonte* tantopere laudatum & in immundo spiritu simul liberando commendatum.

Prætereanon titillentur multum, nec saltibus nimis exerceantur, cum illud loquelam difficilem, hoc verò sæpè artuum luxationes eis contrahat.

Si cum parvulis *matres vel nutrices* ludunt, caveant ne fortioribus palpis eorum os percussant,

tiant, cum exinde difficulter dentiant & difficilius loqui discant, quod etiam fit si caput molliculum duris excipitur ictibus, unde non rarò planè muti & surdi evadunt.

Item si à tergo verberibus fortioribus tractantur, **wann man sie viel im Rücken schlägt/** balbi facillime fiunt.

Si corrigendi vel pœnis affiendi plus adulti, virga id fiat, quæ magnas vires obtinet non secundum Ethicam solum, sed multo plus secundum Physicam & Medicinam. Et si Parentes quibus ut plurimum infantes moriuntur nec vix eos educunt, si dico isti virgam consulerent, cum inobedientes, contumaces, pertinaces sunt, pro Medicina eis conduceret.

Ast hoc paradoxum quam certum est secundum Physicam, tam multis incredibile videtur.

Dantur Parentes qui suos filios irrationabilius quam suos canes educunt, quippe illis omnia remittunt, in his minima non castigant, putantes filiis minima non opprobranda, cum tamen hæc non permittenda ne majora sequantur vicia: *exemplum Æsopus habet.*

Bestia canis unius mensis ad virgam se accommodat, quid ni unius anni infans, & qui in sua juventute malè educuntur, crescentibus annis nunquam meliorantur, hinc ut plurimum

rimum *Heroum filii noxæ*, nulla alia ex causa, quam quod absque pœnarum metu educati sint, quippe qui acumen ingenii addit, quo illi ut plurimum tunc destituuntur. *Et hæc methodus Altissimi est quâ humiles extollit superbosque repellit.*

Interim *infantes si castigandi* non hoc fustibus sed *virga fiat*, in hunc finem à Deo benedicta. *Patres verò huc respiciant & educationis præcipua curam habeant, cum vel matres lenius. aut si novercæ irrationabilius liberos tractent.*

Cum ratione verò *pueri castigandi & asuescendi*, quo discant compescere iram & cedere superioribus. *Ad sanitatem namque tuendam maximè conducit infantibus adimere pertinaciam, & è contra injungere obedientiam: Et quicumque homo suas cupidines compescere haud discit, is maximis sæpè agritudinibus fit obnoxius, nec major in Maniacis causa quam pertinacitas, cum qua postmodum conjuncta ira vel tristitia spiritus animales inquietat & inflammat, quibus tunc junguntur corporis vitia videl. sanguinis impuritas, & hinc spirituum animalium denegatus liber motus & generatio balsamica.*

Sic pertinaces infantes gravius semper decumbunt quam mites & patientes.

Unicum autem hujus rei remedium virga suppeditat, post quam si quasi singultiunt infantes, pertinacitatis signum est, nec desistendum, sed continuanda virga donec singultus mentitus remittat, si verò quasi suffocari velle videantur, *wann ihnen der Athem ausbleibt* / virga aliquoties in faciem cædantur, oculos tamen cavendo, ac citò redeunt ad se, non tam ex causis Ethicis quam Physicis: sunt enim veluti cordis convulsiones, quæ pertinent ad Medicinam non secus ac motus convulsivi à cerebro generati, ambo enim à spiritibus malis ortum trahunt. Atque hæc res etsi multis videatur ridicula, certissima tamen.

*Ancillis verò prohibendum, ne cum infantibus rixas instituunt, ac hi tunc iracundi & rixosi evadant, non secus ac juvenes canes, quibus sapius aures vellicantur, mordaces fiunt.*

Curiose item observandum si infantes præter consuetudinem & insolitè plorant & vagiunt, tunc causâ indaganda, & si ea à contracto quodam per ancillas malo vel dolore ortum habeat, in tempore succurratur, ne cælato, in pejus fiat degeneratio per vitam non amplius corrigibilis.

## XV.

*Cranium diutius apertum* quod attinet, de hoc notetur quod antequam coalescat, infantes vix loqui discant, quapropter cautè hic locus tractandus, cum insuper necari hic facile tenelli queant. Et quando hic locus nondum duriter coaluit, ac ictu forti huc percutitur infans, deprimitur cranium & incurvatur, unde tum Epilepticis insultibus fores facile recluduntur, nisi attollatur rursus vel Emplastris attractivis vel capillis attrahatur, aut si cranium jam duriter coaluerit (& urgente necessitate,) trepano restituatur.

Hoc verò vitium videl. *si cranium incurvum permaneat* nec curetur, etsi Epilepsiam haud inducat, *hominem attamen reddit stupidum, & male loquentem & audientem per vitam.*

## XVI.

*Ratione diætæ* omnia saccharata & ex melle confecta, infantibus summè plerumque nociva fuisse compertum est, eorum enim spiritus, quos dulces esse oportet, rudes adhuc, hæc à naturâ & Sole excocta ac perfectioni proxima dulcia ulterius perficere haud possunt, quin occasione alterandi data, relabantur & pristinum esse, aciditatem nimirum recuperent, ut hinc infinita postmodum infantilia

mala causam sumant, dolores colici videlicet, cardialgia, Epilepsia, asthma, variolæ copiosæ, dentitio difficilis, atrophia & similia.

Saccharata ergo vitentur quoad posse, omnia enim medicamina alias per se satis efficacia, hac miscella convenientem suam texturam perdunt ut tum inefficacius operationes perficiant, sicuti quilibet per experientiam si credere alias nolit, observare belle poterit.

Purgantibus vero ut & anthelminticis adde-  
dere non nocet, cum fermentationi tunc necessariæ ancillentur, & expellantur rursus.

In fluxu alvi dysenterico, diarrhæa & similibus quantum detrimenti afferant tam parvulis quam adultis, ac quantum tunc legitimis aliis medicaminibus juncta saccharata noceant, & quantum dolores intendant, mihi admodum constat, quod paucinotant, ac propterea de medicatione sæpius desperant, putantes morbi malitiam effectum edere, cum saccharata admista principale addiderint symbolum.

*Vinum nulli conducit infanti pro ordinario potu, cum inde admodum extenuentur secus quam illi quibus lac propinatur.*

Interim dantur qui lac tanquam insalubre rejiciunt & damnant, nescientes nec observantes, eos qui lac pro ordinario ferè & cibo & potu



potu assumunt, plus sanos degere, cujus exem-  
plum Helveti suppeditant montani, reliquis &  
robustiores & pulchriores. Nec Julium Cæsa-  
rem hujus rei fuisse ignarum inde patet, quod  
statueret Germanos suo ævo fuisse robustio-  
res, quod lacte ut plurimum uterentur.

Sic in contrarium jam haud male judicare-  
tur, si defendere conaremur hodiernos Ger-  
manos corrugatos ferè evadere cum plus vi-  
no quam lacte utantur.

Hoc observes, si intuearis diversarum ter-  
rarum incolas, illi namque qui plus vini bi-  
bunt, plus semper extenuati aliis qui vellac  
aut cerevisiam assument, apparebunt.

Lac est cibus omnium salubris, si enim vel  
Deus aut ab eo producta natura melius quid  
voluissent, non parvulis, ac bestiis junioribus  
hoc dicatum fuisset.

Et quis est tam stolidus qui parvulis vinum  
pro lacte porrigeret. Et qui Hæctici lacte non  
curantur, rarò sanescere compertum est.

Quod verò non omnibus infantibus lac  
conducat, matrum & dispositionis lactis inde  
culpa est, si infans alias sanè degat, res enim  
optimæ corruptio pessima, lac enim corruptū  
acescens, saccharo degenerato similia mala,  
videl. tormina, asthma, epilepsiam, & varia alia

exfuscat. Degeneratio verò lactis contingit in corpore perinde ut vinum à naturâ & Sole minus perfectum, in vase dein acescit & mucescit.

Hinc si Parentes perfectâ sanitate haud præditi, & mater cacochymica, sanos velit conservare infantes, nutrice sanæ committere necesse habet, satius namque humores peccantes non generari, quam genitos evacuare, & licet tantum evacuentur, subinde tamen regenerantur, ac ob id, etsi semper evacuando, ægroti non sanantur: *neque enim purgantia attrahunt humores instar spongia, vel quemadmodum magnes attrahit ferrum, sed per modum fermentationis hæc operantur quia superant & superantur*: Sæpius item purgantia non solum pravos humores sibi proprios generari faciunt, sed & facillè corruptibiles humores penitus corrumpunt: Natura verò stimulata multitudine talium humorum ejicit & recenter genitos, ac prius in corpore latentes, ipsa tamen depravatio non tollitur, quin sæpius augetur.

*Et Hippocratis consuetudo non fuit toties & tam nulla de causâ ægros purgare, quemadmodum hodiernum Medicorum cacoëthes est, qui fere præter purgationes nil norunt, & de causis*  
gene-

generationis humorum & ejusdem speciebus ac  
anti dotis nil vel sciunt vel cogitant.

Si abstemius vini (defectus hic est naturæ,) vinum culpat, & aliis tanquam Medicus præcipit, derisui habetur, Sacra enim hunc commendant, sic & lac.

Quod tamen non omnibus, nec etiam semper conducat, hoc ciborum combinatorum causa est qui non concordant: sic Lac & Vinum, acetum & Lac, pisces cum lacte, uti & lactuca, nunquam simul absque damno aut quodam incommodo uno in pastu comeduntur.

Natura enim paucis contenta, & cibus simplicissimus optimus. Sic petaso crudus, lardum item & farcimina infumata cibum suppeditant admodum salubrem & robustos efficiunt homines, at non in calidioribus terris, nec ubi vinum & otium comites sunt, sed ubi cerevisia & motus accedunt.

Perversa ideoque nutriendorum ingestio cane & angue pejus vitetur, & tam qualibus quam quanto peccans, hæc enim cum adultos perdat, quid non detrimenti afferret tenello infanti spiritibus rudioribus prædito. Ex hac causa Prophetæ Daniel Regiam mensam recusat, ne lauta ac pingui diæta, vinoque forti tam corpus quam animus obrueretur.

Matres verò hucrepiciant, quo infantes in

cibo & potu, somno item & vigiliis, munditie & similibus justè observentur, ne in juventute perdantur, ac tum per vitam pravam inclinationem servent.

Si matres cum prægnantes sunt, & nutrices, sui curam habeant, si enim tunc vini aduusti multum bibant, infantes isti nunquam staturam acquirunt legitimam, sed per tempus vitæ debiles & parvi manent.

Non concedendum pueris ut assuescant cibos absque pane comedere, hoc enim modo augmentum haud capiunt, sed pallefcunt ac debiles evadunt vermibusque replentur, hinc evenit quod divitum filii plerumque tenerioris sint constitutionis, pauperum verò sæpius plus tani & fortes, qui pane vix saturantur, quemadmodum etiam non rarò rei hujus aliæ dantur causæ. Interea tamen pueri delicate minimè educandi, sed robustioribus sensim assuesfaciendi.

---

## CAPUT II.

### *Infantium Morborum curationes præscribit.*

#### Paragraphe I.

**A**D præsertionem morborum infantium spectantia præmissis nunc ad ipsos *devel-*

*devolvitur morbos, qui ut supra demonstra-  
tum, sufficienter ex pravalactis materni altera-  
tione & dispositione, tam inquam extrauterum  
originem ut plurimum ducunt.*

Comperimus hoc citò citius si scilicet  
matres vel nutrices irascuntur, vel ter-  
rore afficiuntur, aut erysipelate tentantur,  
hoc verò tunc alteratum lac parvuli sugant,  
quod præstò subitò sit infantilium malorum  
Lerna: Torminibus enim hinc afficiuntur,  
quiete privantur, postmodum verò excre-  
menta secedunt mucosa ex flavo viridescen-  
tia: quarto sudor eorum acidum redolet, ac-  
tum *Phlegmon* adest *vel Erysipelas puerile*, sæpe  
sub purpuræ miliaris specie ab aliis *der Friesel*  
dictum, communissimus puerorum mor-  
bus, multis Medicis incognitus vel non satis  
exploratus.

Frequenter vero hoc affligit, quando ma-  
tres sunt biliosæ, texturæ rationis, vel calido  
Epate, corpulentæ aut crasso sanguine degunt.

Memini relationis certissimæ, ubi ab exorto  
incendio cujusdam civitatis periculoso, lacten-  
tes plus centum post diem ab incendio septi-  
mum hoc morbo correpti, horum item pluri-  
mi die quarto epilepsia interierint: Ac ob hanc  
causam mulieres hunc morbum cum epilepsia  
sæpe confundunt, eundem morbum arbitran-  
tes.

Hic verò morbus si unum, vel hoc aut illud infantis membrum obsidet & male tractatur, contingens est ut illud non nutriatur sed claudum fiat.

Affectus hujus Cura sudore perficitur, in calore enim detinendi non secus ac si morbilli aut variolæ sint exprimendæ.

Vitentur verò refrigerantia omnia, qualia aqua rosarum, plantaginis, cichorei, acetosæ &c. sed horum loco Bezoardica expellentia consulantur, per quæ hic heterogeneæ factæ particulæ, & suo nexu solutæ ac præcipitatæ, ad peripheriam corporis, & glandulas intercutaneas, sub specie purpuræ miliaris cum rubedine & pruritu propellantur, subsequente pedetentim cuticulæ desquamatione.

Talia sunt *Aq. card. bened. flor. sambuci, C.C. ustum & sine igne præp. unicornu, Tinct. bezoardica, Essentia salutis ex Myrrha, Tinctura castorei, liquor C.C. succinatus, spir. salis armon. sale volatile, oleosum, anisatum, aromatizatum & similia ex salibus volatilibus constantia.*

Erysipelas adultos si adoritur, semper præcedit paroxysmus tertianæ febris: hic verò paroxysmus ad phlegmonem (ubi tumor cum rubedine non conjungitur nec fortis effervescentia,) levior est quam ad Erysipelas. In his vero sudor acidum plerumque redolet.

Mor-

Morbus verò hic si introrsum migrat, nec expellitur, phrenesin non raro inducit, cum circa caput materia hospitetur, lithymias verò malignas si circa cor.

Si vero Hepar vel Lienem aut mesenterium occupet, scyrrhos, asthma, quartanam, hydrophem & similia inducit, sæpe etiam peripneumoniam & dysurias fecisse observatum fuit.

Si externum aliquod afficiatur membrum, ac hoc male tractetur, scyrrhi generantur & ulcera antiqua.

Illis quibus semel fixas in corpore egit radices hic affectus, nec expulsus fuit, sæpissimè recurrere solet, imprimis si purgationibus materia peccans irritata & stimolata fuerit, non enim his per alvum materia maligna duci potest. Modum Cardanus habet.

Et illi tunc infantes, quorum matres purgantibus naturæ motum inhibuerunt, continuo quam diu ubera sugunt purpura miliaria afficiuntur, & quando adolescunt hæreditario tum affliguntur.

Solis ergò sudoriferis (non purgantibus,) locus hic derur, quo crisis promoveatur tam in principio quam sine.

Non enim hic affectus est ipse primus morbus, sed productum quid per crisis ab interna causa in secunda vel tertia concoctione exi-

stente, secus quam Græcorum vel Arabum, erysipelas & phlegmon, quæ ut apud Galenum & Avicennam describuntur, sunt morbi calidis regionibus proprii, & per se primi, nec per crisin febris tertianæ vel alterius morbi exorti, sicuti demonstrat medendi methodus: phlegmon enim & erysipelas Græcorum antecedit febres, ubi è contra apud nos fiunt per crisin imperfectam, & transmutationem materiæ febrilis, contrariam hinc medendi methodum desiderantes.

Si maligna materia in primis viis stagnet, ac tormina inducat, præter bezoardica volatilia supra laudata convenit *Balsamus sulf. succinatus*, veletiam hic pulvis absorbens & præcipitans pro puerorum affectibus quamplurimis ab *Excell. Et müllero* admodum laudatus, v. g.

R. *Ocul. 69. præp. 3. B.*

*C. C. sine igne ʒ. i.*

*corall. r. præp. ʒ. B.*

*myrrha el. gr. viij.*

*ol. volat. C. C. gr. vj.*

*theriaca. gr. v.*

*olei anisi dest. vel. bals. sulf. succini gutt. vj.*

miscet. p.

cui si lubet *castorei* parum addi poterit.

Jam si materia præcipitata ad vomitum inclinet,



net sulfur. antimonii detur legitimâ dosi cum paucis saccharo, quod malignum & degeneratum acidum in stomacho subsistens, salutari vomitu exturbat, aliquoties repetitum.

Si verò alvum movere plus oblectetur,

℞. Syr. de spina Cervin. ℥. ℞.

Spir. salis armon. vol. antisati. ℥. ℞.

ocul. 69. preparat. ʒ. ij.

aq. fœnic. parum, misce ac cochleatim propina.

Externè inunctiones ex oleo carvi, absynth. nucis moschat. macis dest. &c. non negligantur.

Si verò pertinacius malum Epilepsiam inducere velle videatur, præter alia volatilia supra toties laudata & repetita, Excell. Ettmülleri suâsû Auri fulminantis gr. j. (vel ij. in paulo adultioribus & aliquot septimanarum, cum gr. iij. nitri depurati exhibeatur, hoc enim præter alios effectus mirandos, tormina sistere horridasque alvi dejectiones promovendo insultus Epilepticos restinguere verè asserit.

Si externum aliquod membrum affectum sit, pingua vitentur, præcipuè si in ulcus degenerat erysipelas, sed camphora Saturninis combinata applicetur, vel Elixir Balsamicum adhibeatur.

Gum

Cum verò principalem hujus affectus causam *nutrices* suppeditent, præcipiendum ut ista omnia hæc caveant quæ morbo huic quovis modo solum addere possunt, proptereaque *præter iram & terrorem* sedulo caveant ne aqua frigida diutius immorentur.

Quod si vero terrore inopinato, vel ira percussatur, ac ideo lactis gravior alteratio metuatur, tum postquam lac ex uberibus emulsum, *Excell. Ettmüller præcipit ut sperm. ceti* ℥.ß. vel ℥. j. cum *antim. diaphoret.* ℥. j. assumatur, & sudor inde expectetur.

Aut in majori inflammatione, vel lactis caseatione detur hoc vel simile, v.g.

℞. C.C. sine igne. ℥. j.  
antim. diaphor. ℥.ß.  
salis C.C. val. gr. viij.  
card. bened. gr. xv.  
aq. flor. sambuci ℥. ij.

misce.

Mammis verò imponatur *Empl. de galbano crocatum Mynsichti* cum ana. gummi ammoniaci in aceto soluti, invicem liquefactis & lintheo denso inductis confectum, quam calidè ferre poterit, desuper ponendo *sacculum inter passatum ex oryza confectum* & probè calefactum, quo per sudorifera dicta dissolutum lac, horum adjumento promoveatur in motum,

tum, & stagnatio ejus ac caseatio inhibeatur quantum possibile.

Infantes qui hoc morbo intereunt, striis subfuscè rubris notantur, quod imperiti ab Epilepsia intra ventrem contenta, nemlich von der Schwebren-Noth im Leib / deducunt, & Epilepsiam à cerebro ortam cum depravato, & ab acido corrupto & alterato sanguine, cujus striæ istæ signum sunt, confundunt.

## II.

Non ratò tam infantes quam adultos adfitur morbus, morbillis ferè haud multum ab- similis, maculæ videl. rubicundæ & elatæ, non secus ac si urtica cæcæ essent, cum ardore & pruritu, aliis die Nesselsucht / hunc frigus præcedit ac si febrilis instaret paroxysmus, cum angustia cordis, hinc à purpura miliari notè longè differens.

Cura blando perficitur sudore cum sæpius una nocte cedat, nec ratò ultra quatuor dies affligat, quippe ab acido volatili singulariter corrupto originem trahat.

## III.

Hæc ipsa prægressa rectà nos ducunt ad explicandam morbillorum & variolarum abstrusam aliàs naturam, cum harum & fiendi modus & actus cum affectibus prædictis in quam plurimis conspiret.

An

Angit inevitabilis ferè harum insultus omnes nationes Europæas, cum *causa omnibus communis sit lactis scil. nutritivi tam in quam extra uterum corruptela* hinc, plerumque infantes & pueri, raro adulti affligi solent, in quibus tamen acor vitiosus per tempus occultari solet, donec singulari accedente dispositione fermentum simile extrinsecus haustum effervescentiam redintegret, acido scil. corrupto cum sale volatili massæ sanguineæ conflictante, donec præcipitato & subjugato acido corrupto, spiritus vitalis ulteriorem separationem instituat, ac hinc inde per vasa capillaria, in forma pustularum corruptelam exprimat.

Morbus hic cum imminet, infantes noctu in somniis terrentur, inde excitantur, rauescunt, oculi apparent obnubilati, & halitus eorum post biduum quid dulce spirat. Præterea non rarè conqueruntur de capitis spinæque dorsi dolore, præcordiorum anxietate gravi, subsequente sæpius nausea, vomitu, siti immodica & continua potus querela, tandem die quarto vel quinto maculæ efflorescere incipiunt, insequentibus diebus in bullas exsurgentes, quæ si omnes egressæ sunt calor derelinquit, quam diu vero hic durat, tam

tam diu variolas nondum omnes egressas notabis, solent enim inæqualiter admodum plerumque egredi, hinc calor mensura fit quæ indicet an omnes egressæ vel an duplicatò erumpere velint, *ob sie nemlich zweywüchsig werden wollen.*

Cum verò motus hic naturæ mediante calore perficiatur, hinc is adjuvandus tam internè adhibitis expellentibus, quam externo calore accedente, non excessivo tamen, cum lente non violenter fiat naturæ motus: Proptereaque frigefacientia omniatam interna quam externa vitentur, quantum enim calori, tantum crisi & spiritui vitali detrahitur, qui si natura fortis, nec materiæ morbosæ copia obrutus, per se morbum vincit, sed cum hujus fortitudo & vigor non semper nobis constet, hinc adjuvantibus in tempore ut succurratur securius est.

Proptereaque Excellentiss. Medici providè suadent, ut tempore grassantium variorum præservationes compellemus, cum facilius non admittatur quam ejiciatur hospes, vel si planè præcaveri haud possint, attamen pabulum superfluum eis subtrahatur quo mitius tum affligant.

Huic

Huic verò intentioni ut satisfiat, *laudant Excell. Ettmüller & Bohn Mercurium dulcem* tanquam singulare hujus morbi alexipharmacum, tam præservans quam curans & viscosam pituitam acidam solvens, hac formâ propinatum, v. g.

℞. *Mercurii dulcis ritè parati* ℥. β.  
*resin. jalapp. gr. vij.*  
*myrrha. cl. gr. v.*  
*ocul. 69. gr. vj.*  
*conser. rosar. ʒ. β.*

miscere & exhibere infanti 8. vel 10. annorum.

Potest verò dosis Mercurii dulcis, & reliquorum vel minui vel augeri pro ætatis ratione: at cum colocynthiatis & scammoniatis miscere caveto.

Si verò infans copiosa rudi bile repletum observetur, præstat exhibere vomitorium ex *sulfure antimonii ritè paratum*, quod bilem cotruptioni obnoxiam leni vomitu exturbat, ac ita occasionem præscindit futuris & erupturis variolis, vel citam variolarum adjuvat eruptionem, & tolerandum reddit morbi cursum.

Si verò hæc præsidia neglecta fuerint in principio, ac variolæ nunc erumpant, expulsio earum debita promoveatur, ad quam obtinendam admodum conducit ex seminibus expulsivis facta emulsio, v. g.

℞. *Sem.*

℞. Sem. card. bened.  
 napi.  
 aquileg. ana. ℥. ij.  
 citri. ℥. j.  
 aq. fl. sambuci.  
 scabios. ana. ℥. β.

fiat s. a. emulsio sæpius propinanda, quæ si fortior expetatur, additis bezoardicis volatilibus aliisque fortificetur, v. g.

Tinct. bezoard.  
 saluris ex myrrha ana. ℥. j.  
 castorei ℥. β.

misc.

Si diarrhæa sub eruptione concurrat, malum, hæc enim eruptionem restinguit, vel retrocedere facit: melius ideò ut sint quodammodo obstructi variolarum candidati, facile enim hoc suppositoriis corrigibile existit.

In hoc verò casu bezoardica moderatè adstringentibus maritentur, v. g.

℞. Sem. aquileg.  
 card. bened.  
 napi ana. ℥. j.  
 citri ℥. j.  
 nasturtii ℥. ij.  
 terra sigillata.  
 C. C. ussi ana. ℥. j. β.  
 lap. bezoar. occid. ℥. β.

misc. fiat pulvis, qui dosi ℥. j. plus minus pro ætatis ratione cum aq. card. bened. præbeatur:

Ecc

vel

vel si liquida arrideant, *Tinct. bezoard. lapid. hæmatit. terra catechu* &c. misceantur & cum idoneo vehiculo aut ordinario potu, convenienti dosi propinentur.

Aliàs si regressum faciunt & recedunt variolæ, tunc calor revertitur, ac diarrhæa insequitur lethalis, & rarò in hoc morbo moritur homo absque diarrhæa, nisi adsit malignitas, vel malè tractentur variolæ.

In hoc verò casu maxima adhibenda est diligentia ne homo moriatur: non verò præstantiora huc dantur remedia quam sæpius laudata *Essentia salutis, sive Tinct. myrrha castorei, croci, bezoardica, lapid. hæmatit. sal. volat. C.C. viperar. &c.*

Externè verò in auxilium vocentur vesicatoria quæ efficacissimam hic ferunt opem vulnusculis per aliquot dies apertis retentis, in quem finem *Empl. Norimbergense cum tantillo Empl. vesicatorii* misceatur, quantum scilicet sufficere videtur ad irritationem, ac ita vulnuscula aperta servantur pro lubitu, & donec variolæ rursus egressæ, & retractæ è corpore obferventur.

*Hic morbus adultos plerumque quos prehendit, gravius affligit quam infantes, tam ob cutis densitatem & materia crassitiem, quam ob inquietem & motum: quo quis enim tranquillius jacet,*

Part.  
 act. eo fecerunt  
 una Statica.  
 Hæc si quis  
 non solum ut m  
 his dies noctesq  
 iterum dissep  
 diligenter obser  
 na deprehende  
 ur sibi Alexa  
 sine admodum  
 rimum impe  
 quisitiones &  
 lem accedunt  
 ha qui confi  
 dedecore Mea  
 chymia erudi  
 Arabes, Arm  
 montius & ali  
 Morbilli  
 dem habent  
 tiolis.  
 Ante omni  
 optimo cibo  
 Nec ut  
 impellenda,  
 natura motus  
 clur quarto,



facet, eo securius evadit. Ratio docetur in *Medicina Statica*.

*Hæc si quis non credat, vel contra sentiat, ille non solum ut moris est agros invisat, sed apud illos dies noctesque persistat, & ut veterum Medicorum discipuli agrotis ipse assistat, & omnia diligenter observet, atque in variis morbis varia deprehendet aliter se habere quam imaginantur sibi Alexandrini. At cum horum discipuli sint admodum delicati & preceptores ipsi ut plurimum imperiti & timidi ut discipulorum inquisitiones & judicia revereantur, hinc tandem accedunt Empyrici, vel Anus, aut Alchymista qui confundit nostros Medicos magno cum dedecore Medicinæ rationalis, cujus pars est Alchymia erudita sive Philosophia naturalis quam Arabes, Arnoldus, Berwardus, Basilius, Helmontius & alii exercuerunt.*

Morbilli die Massern oder Röteln / eadem habent signa, & eandem curam cum variolis.

Ante omnia vires conservandæ paucis sed optimo cibo & potu.

Nec ut supra monitum natura nimium impellenda, cum non vi sed successive fiat naturæ motus, nec nisi secundum dies criticos velut quarto, septimo, nono, undecimo &c.

secernatur materia separata, & sui juris facta, ac venis propterea hostili.

Variolæ tamen morbillis ob materiæ crassitiam periculosiores sunt. Ex variolis tamen securæ magis sunt albæ, rubicundæ verò & subfuscæ cicatrices relinquunt præter omnem adhibitam diligentiam, nec præterea sunt absque periculo, præprimis circulis lividis vel similibus notatæ.

Ratione potus convenit *Decoctum lentium cum sicibus & pauco sæniculi*, mediante aquæ & vini ana factum ac pro appetitu bibitum, vel item *stercus equinum* in ordinatio expressum potu insignem præstabit opem.

Si tandem gravior acrimonia sub eruptione vel variolarum vel morbillorum *epilepticos* excuset insultus, qui post eruptionem persistant, (in principio enim & ante eruptionem neminem terreant cum sint sine periculo,) ac tum malum omen portendant, tum *liquor C. C. succinatus sal. volat. cran. human. &c.* sibi paria vix habebunt, in robustioribus verò *specif. cephalicum ex cinnab. nativa cum sale volat. cran. hum. &c.* omnem paginam absolvent. Nutrix vero in potu ordinario *gelatinam C. C.* diligenter tunc assumat.

*Vomitus* si post excretionem variolarum recrudescat, (in principio enim tolerabilem va-

riolarum cursum indicat,) ac ita variolarum regressum ad interiora monstret, tum *bezoardica tinctura anodyna maritata insignem opem præstant*, mitigatis namque symptomatibus ita exsurgit natura, ac sæpius tum in somno variolas cum leni sudore propellit.

Sic & in *diarrrhæis* quæ tam in augmento quam in statu ut plurimum funestæ sunt, propter egressum quem planè remorantur, hæc eadem *tinct. anodyna bezoardicis remixta malignitatem humorum temperat & mitigat, ac per cutim exigit potenter.*

Hæmorrhagia nimia si ab initio jungatur, amuleta ex bufone excellunt, actu verò frigida in epithematibus curiose vitentur.

Principalis omnium cura in legitima consistit expulsionem, si enim in hoc opere natura deses, nec arte juvetur, variatandem remanent mala per vitam sæpè non corrigenda, v. g. si in Pulmonibus stagnatio fiat, oriuntur inde asthma, & tussis, ac tum reiteranda expellentia de novo. Hoc verò tum non per variolarum expulsionem, sed per insensibilem fit transpirationem, quæ si intra dies 20. non contingit, idem fit quod in pleurisi & peripneumonia videl. phthisis sequitur & hæctica. In hoc verò casu generosiora exhibeantur pectoralia, *balsamis sulfuris succinatus, anti-*

moniatuſ, ſpirit. ſalis armoniaci anisatuſ & ſimilia.

Si poſt variolas artuum dolores remaneant, exhibeatur *Decoëtum ligni ſaſſafras cum paſſulis, eſſent. myrrhæ, liquore C. C. ſuccinato &c.* nec externa antiarthritica negligantur.

Pro defendendis oculis fiat tale collyrium, v. g.

Rx. Aq. roſar. fœnic. ana. ℥. β. ſacchari Saturni ℥. j. perlar. præpar. ℥. β. croci, camphor. ana. ℥. ij. mſ. pro collyrio, vel ſola aq. roſar. cum multo croco illinatur.

In faucibus defendendis gargarifmus repetitus inſtituatur factuſ ex *mucilag. ſem. lini, cydon. ſyr. de liquirit. jujubis, papav. errat. & ſimilibus.*

Tandem ſingularis matrum cura eſt, ne infantes cicatricibus iſſique copioſis devenuſtentur, inque hunc finem varia tentant, ſed ſingulari hic methodo opus eſt ne vel tardiuſ hæc applicentur, vel tardiuſ maturatæ aperiantur variolæ, vel nondum maturatæ à parvulis deglubantur.

Curioſe ergo maturitatis tempuſ notetur, quod plerumque die ſeptimo, die undecimo, vel die decimo tertio accidit, quando ſcil. variolæ in medietate deprimi incipiunt, ac tum acu, inprimis argentea ſi quiſ majores vires ineſſe

ineffe persuasum sibi habeat aperiantur, & pus  
 exprimatur, nec carnem profundius exedat,  
 crustæ vero subnascentes haud removean-  
 tur, ne iisdem cicatricibus solum addant,  
 sed butyro caprillo cum camphora & croco re-  
 mixto diligenter inungantur, vel hoc *D. Faustii*  
*linimento*, quod v. g.

*R. Olei amygd. dulc.*  
*lilior. alb. ana. ℥. j.*  
*ovor. ℥. ℞.*  
*pingued. human. ℥. iiij.*  
*sperm. ceti ℥. ij.*  
*farin. oryzae.*  
*lupinor. ana. ℥. ℞.*  
*lythargyr.*  
*sarcocoll.*  
*sacchar. ana. ℥. ij.*  
*rad. bryon. pulv.*  
*ireos stor. ana. ℥. j.*  
*myrrha el.*  
*asa dulcis ana. ℥. j.*

Pulverifata cribrentur & misceantur in  
 mortario calido diligentissime, exprimantur  
 fortiter & serventur.

Internè verò ad exsiccationem promo-  
 dam detur *pulvis oculor. cancri cum myrrha*, ac  
 sine notabili fovearum vestigio variolarum  
 crustæ decident.

Digbi ante variolarum eruptionem admodum commendat *folia auri toti faciei imposita & oleo amygd. d. humectata* quod in ancilla sic probatum dicit, ut dimidia faciei pars, quæ his tecta fuerit salvata sit, reliqua vero foveis deturpata.

Interim tamen alii *oleum amygd. d.* ad maturationem potius, *oleum verò ovorum* post aperturam ad explanationem fovearum conducere asserunt.

Ast etsi jam dictis ad fovearum maculas præcavendas rarò absque notabili effectu utamur, præprimis ubi materia vitiosa non adeò copiosa, attamen si massa sanguinea enormiter corrupta sit, ac malignitas gravior, nil impediet quo minus foveæ deformes relinquantur ac facies deturpetur.

## IV.

*Si ex nutritione vitiata, vel ex neglecta balneatione, scabies, achores, lactumina vel crusta lactea oriantur*, multum interest quo legitime expellantur.

Balnea & sudores repetantur, nulla namque scabiei major nutricula quam sordities, nec hostis major quam mundities, & quicunque scabiosi balnea metuunt difficulter sanantur, etsi alii sint qui contra sentiant.

At expulsio procuranda quovis modo, tam  
per

per sudorifera interna, quam per externa balnea, prægressis tamen prius si opus legitimis purgantibus.

Præterea admodum laudatur *sperma ceti* sæpius vel singulo mane exhibitum, cum hoc aliquoties scabiem quasi leprosam curasse observatum fuerit.

Sic & diuretica non minimam præstabunt opem, & ex his *spiritus salis volatilis*, qui per urinas serum corruptum & muriaticum potenter evacuat. Ex corruptione enim concoctionis tertiæ, salva manente prima & secunda, plerumque ortum trahit, & hinc contagiosa non solum in alios homines, sed & ex uno unius hominis membrò in aliud: Sicuti testatur *Helmont*, qui causam & vitium in contagione virulenta pelli propria locat, quæque pellem saltem inficiat, sic ut cutis nequeat alimentum sibi deputatum in propriamvertere alimoniam, sed potissimam ejus partem in salsum contagiosumque ichor traducat, hinc topicis ferè solis pruritivum istud sal necari posse contendit, quale è *sulfure*, additis radicibus *hellebori albi*, & *baccis lauri*, paratum, quod omnem propemodum pellis scabiem contagio inimicum tollere prædicat: cui non incommodè balneum substituere possumus, quod v. g. fit ex

*Fol. oxylapati. m. ij.*  
*boni Henrici. m. j.*  
*sabina. m. ℞.*  
*radic. Heleni ℥. ij.*  
*belleb. albi ℥. j.*  
*sulfur. vivi ℥. j. ℞.*  
*bacc. lauri ℥. ℞.*  
*rasur. ligni quajaci m. ij.*  
*furfur. tritici m. iij.*

Concisa & sacco inclusa coquantur cum aq. font. pro balneo, vel cum lixivio ex cineribus sarmentor. vitis si fortius expetatur, & scabies rebellis & maligna.

Si pustulæ cum calore & tensione excruciant, superponantur *folia plantaginis viridia*, vel sicca, aquâ propriâ rursus humectata, vel *furfur tritici* cum aqua decoquatur, ac decocto huic manus vel pedes ubicunque dictæ pustulæ excruciant, immittantur.

Si post tale balneum sanies effluit bonum, si vero dolor tensivus denuo molestet, illinatur pustulæ *butyro caprino cum octava parte camphoræ* mixto.

*Lactumina der Ursprung* / si recedunt, graviora exinde emetgunt mala, velut ex variolis, retrogressis ferè, ubi è contra alii quibus diligenter expelluntur vel naturâ vel arte, admodum sani postmodum evadunt.

Si ve-



Si vero cruxta fit admodum spiffa & tenax,  
 externa fimul accedant , ac tum fiat ex oleo  
*amygd. dule. cum oleo tartari subtilis litus* qui  
 illinatur blandè, poftea vero ubi cruxta remo-  
 ta, & fanies linteo aq. *fperm. ranar.* humectato,  
 abfterfa fuerit, in fpergatur talis pulvis, v.g.

℞. *lapid. calamin. pulv. ℥. j.*  
*flor. sulf. antim. ℥. ij.*  
*ceruffa. ℥. ℞.*  
*salis tartari gr. xv. mifce.*

Vel ℞. *ung. de ceruff. camphorat. ℥. ℞.*  
*sulfur. antim. ℥. ℞.*  
*salis tartari. ℥. ℞.*

plus minus prout acrius expetatur, ac ipfo illi-  
 ta scabies citius exarelcere defideretur.

Si saturnina remifceantur, non abfque ma-  
 jori efficacia dicta medicamina operabuntur,  
 v.g.

℞. *sulfur. antimon.*  
*facchar. Saturni.*  
*ciner. tabaci ana. ℥. ij.*  
*ung. alb. camphorat. ℥. j. ℞.*  
*Mercurii dulcis ℥. ij.*  
*olei camphor. ℥. j.*

mifce.

*Exc. VVedelius* admodum laudat pinguedi-  
 nem viperarum, cum qua elephantiam faciei

foa-

scabiem, cum oculis rubicundis, inflatis & purulentis, manus item furfuribus horridas, sicca uvidaque uligine scorbutica infectas aliquoties curasse asserit.

Alias in leuiori pellis virulenta & contagiosa scabie non datur præsentius remedium quam hoc ex Mercurio factum linimentum, v. g.

℞. *Mercurii vivi* ℥. j.  
*Olei lauri* ℥. j.  
*cerusse* ℥. ij.  
*camphor.* ℥. β.

misce.

Si grandiores tumores circa capitis confinia protuberant, pro eorum discussione applicetur *Emplastrum de meliloto cum oleo philosophor. malaxatum*, vel *Empl. de galbano crocato Myns. cum Empl. de meliloto misceatur*, & per tempus applicetur.

Si verò impexa porrigine sedatum caput existet, sequentem methodum si serues non aberabis, primo itaque recipe *butyri recentis infusi* ℥. ij. *vitrioli albi* ℥. ij. misce: hoc unguento inungatur porriginosum caput per tres dies, quarto die probe eluatur caput *lixivio bis transfuso*, in quo infusa fuerint, *chamomilla, betonica, leuisticum, hypericon, radix oxylapathi, bardana, sænugrecum, &c.*

Post-

Postmodum capite absterſo, capillos extrahe, ac tunc unguentum præſcriptum diligenter inunge rursus per tres dies, postea lixivio dicto itidem rursus ablue, ac capillo extrahe: si vero capilli isti fortius inhæreant, fiat tale Emplastrum, v. g.

℞. Picis alb. ℥. ij.  
 sutoria ℥. iiij.  
 colaphon. ℥. β.

liquata calidè linteis inunge, ac maculis porriginosis impone, ac per diem, & noctem relinque, postea abstrahe ac capilli adhærent, hoc itaque bis vel ter repete donec capilli omnes porriginosi sint extracti.

Postea verò ad consolidandas maculas sequens linimentum inunge, v. g.

℞. Ung. rosac. ℥. j.  
 olei succini.  
 juniperi.  
 therebint.  
 lumbric. terr.  
 philosophor. ana. ℥. β.  
 strigmentor. equi ℥. ij.

misce, hoc mane & vesperi loca pilis denudata inunge, ac capilli feracissimè pullulabunt.

Si levis porrigo extractionem capillorum haud requirat, hoc solum sufficiet, v. g.

℞. Picis alb. ℥. ij.  
 axung. porci ℥. j. β.

*sulfuris antimon. tartarisati* ℥. ij.

*arsenici cum nitro fixati* ℥. j.

misce, fiat unguentum.

## V.

Est & alius infantilis morbus *Sirialis* dictus, ex quo ipsi caput calet, oculi rubedine suffunduntur, vigiliæ molestant, ac atrophia tandem accedit.

Curatur hic affectus si *folia plantaginis, lactuca, vitis, cucumeris, cucurbitæ*, vel *cucurbita ipsa* concisa capiti apponatur vel fasciis submittatur.

## VI.

Non rarò *cutis virulentum contagium*, alimentum corpori ita detrahit quo *atrophiam* incurrant infantes: in hoc casu sume *gallum Indicum* juniorem, hunc *deplumatum ac exenteratum* repleas *hordeo mundo*, cui *sarsaparilla* ℥. j. addita sit, tum verò decoque ad casum carnium, ac ex contuso gallo expressum succum propina continuò absque omni alio & cibo & potu, accedente simul balneo ex herbâ cruciata, ac certò curabitur infans.

Si verò ab infimi ventris obstructionibus ortum videatur hoc malum, *Barbettus* jubet propinare *liquorem tartari* in ordinario potu, singulis verò tribus vel quatuor hebdomadibus

Part.  
illos purgare  
ventrem inu  
no, v. g.  
Ung. dialth  
de ar  
mar  
eti mucag  
philosop  
mice.  
Si verò lact  
max sit, & v  
non remitta  
ps, v. g.  
Chalyb.  
Ocnlor  
tartari  
lapid. pr  
sic. avon  
sacchari  
faat, l. a. Rot  
Si hæc sæpi  
unt, referant  
rebentia alt  
pnenicis su  
Quo vero  
ne, fiat simal  
tum, vel hoc

bus illos purgare, externè verò bis vel ter de die ventrem inungere hoc linimento satis experto, v. g.

℞. Ung. dialth. compos.  
de arthanit. ana. ℥. ʒ. ʒ.  
martiati ℥. ʒ. ʒ.  
olei muccagin.  
philosoph. ℥. ʒ.

misc.

Si verò lactearum venarum obstructio pertinax sit, & ventris durities ac intumescencia non remittat, porro commendat seqq. rotulas, v. g.

℞. Chalyb. præp.  
Oculor. 69. præp. ana. ʒ. ʒ.  
tartari vitriolat. ℥. ʒ.  
lapid. prunell. gr. xv.  
spec. aromat. rosat. ʒ. ʒ.  
sacchari albi. ℥. ʒ. ʒ.  
fiant, s. a. Rotulæ.

Si hæ sæpius licet exhibitæ malum haud tolerant, referantia fortiora, præcipitantia vel absorbentia alternatim porrigantur, qualia de spleneticis sufficienter tradita invenies.

Quo vero dicta hæc in actum promoveantur, fiat simul balneum ex cruciata antea laudatum, vel hoc, v. g.

℞. quia-

*R. quisquiliarum ab aqua rejeſt.  
herb. petasit. ana. m. iij.  
radic. rubi num. iij.  
caput & pedes vervecis unius.*

f. f. a. Balneum, caput videlicet & pedes decoquantur ad carniū calum, poſtea immitantur reliquæ ſpecies ſacculo incluſæ & ſimul coquantur: Actum ſingulo mane balneo calido infideat æger per novem dies, poſteaque balneum in flumen effundatur poſt occaſum Solis. Aqua verò mane ante Solis ortum collecta & ex eodem flumine depromta ſit.

## VII.

Sæpius à catarrhis viſus & oculi afficiuntur, & ulcerantur, nemlich ſie ſchwehren ihnen zu / ac tum lacte materno vel aqua roſarum aperiendi, ſi verò ſæpiſſimè hoc recurrere ſoleat, nucha linteola ſpir. vini, vel quod melius Effent. ſuccini madida imponantur, & caput ac pedes diligenter illis laventur hac effentia.

Vel item ex albumine ovi cum camphora fiat linimentum, addita ſucci ſemper vivi majoris debita quantitate, ac cum petiis applicetur. Aut plantis pedum imponatur Empl. ex butyro & allio contuſis confectum.

Dantur verò etiam externæ cauſæ, ob quas oculi læduntur, v. g. cum quid incidit, vel cum Solem vel lucem nimium inſpiciunt, tumque viſus

visus debilitatur & oculi facile ulcerantur. Sic si infantes nondum unius anni specula multum inspiciunt idem accidit, propterea hæc impedimenta removeantur.

Nutrices verò itidem curiose hic observent quid lactenti nocere queat, sic v. g. aliquæ à vino, aliæ ab aceto, à lacte, lactuca & similibus, sibi temperabunt, à frigore item, ab humido &c. quæ omnia diligens & curiosa mater observet, & si haud intelligat, Medicos vel obstetrices consulat, vel quod melius liberorum multorum matres. *Obstetricum namque communis perversus mos est, ut id cuius notitiam haud habent, parvi aestiment & vilipendant, nec ferant ut alii simul consulantur.*

## VIII.

Quo dentitionis laboriosum & periculosum sæpè negotium promoveatur, & dolor plerumque conjunctus mitigetur, nec inde nervorum universum genus simul vellicatum convulsiones excitet epilepticas, omnis diligentia adhibenda.

Hic bonum est, si salivæ fluxus jungatur, scil. wam sie viel geuffern / nec hoc impediendum cum per se remittat, & si sistatur, facile epileptici insultus accedant.

Si febrilis æstus dentitionem comitari solet, cum vigiliis & inquietudine, tum *folia lactuce,*

*tabaci viridia pedum plantis applicentur, capiti vero folia vitis, salicis, plantaginis, cucurbitæ, &c. apponantur.*

Alvus seruetur aperta vel clysmatibus vel suppositoriis, ex Hippocratis enim observatione minus illi convulsionibus tentantur quibus alvus crebro demittit.

Si verò diarrhæa fortis accedat, ei resistatur acrimoniam temperantibus ac absorbentibus è C. C. paratis vel similibus.

Quo verò gingivæ minus sensiles, simulque molliores reddantur, crebrò eis masticandum præbeat frustum lardi optimè fumati, vel frustulum radicis altheæ, in aqua malvæ maccratum.

Externæ verò maxillæ illinantur axungia leporis, butyro caprillo, &c. quod si fortiora desiderentur, cerebrum leporis coctum, cumq; melle permixtum, ceu unum ex potentissimis remediis gingivis illine, vel hunc Cnösælii Balsamum commendatum sæpius inunge, v. g.

℞. Butyri majal. non saliti ℥. j℞.

pingued. gallin. ℥. ij.

succi cancror. fluviatil. express.

sedi majoris ana. ℥. j.

Coque ad consumptionem humiditatis in diplomate, remanentiæ adde

sanguinis è cristâ galli incisâ recentis. ℥. j.

misce



misce, & post unam aut alteram reiteratam ebullitionem expressis adde *sacchari candi* q. s. pro dulcore: misce.

Si verò cuticulæ tenacitas egressum diutius & cum periculo remoretur, protuberantia verò gingivæ superior candida, dentis jam proximè absconditi signum exhibeat, Paræus jubet scalpello eam incidere, quod alii ceu experimentum item commendant. *Videatur Ettmüllerii valetudinarium infantile.*

## IX.

Sublingua non rarò tubercula oriuntur, *ranula* dicta, quæ in ulcera degenerant, ac impedimento sunt, ut difficulter sugant parvuli.

His in principio occurrendum antequam ulcerentur, in hunc verò finem conducit *butyrum caprillum cum octava camphoræ* parte commixtum & diligenter inunctum, vel submento etiam applicatum.

Si tandem exulcerentur, scalpello aperienda, ad purificationem vero tum, & insequentem sanationem illinatur sæpius *syr. de Veronica cum panno camphoræ*, quæ hic insignes usus præstat tam leniendo quam tumores absumendo & consolidando.

Siglandularum collitumor anginae metum incutiat, idem *butyrum caprillum cum camphora* externè illitum opem fert, ac est polychresta medicina in variis gingivarum, & maxillarum tam internis quam externis tumoribus.

*Tumores* reliqui in *nucha* & circa caput oriuntur, plerumque à scabie vel lactuminibus retrogressis, vel cum illa egressum moliantur, post quem per se remittunt.

Si verò à retrogressis lactuminibus hi tumores orientur, tum melius est ut ad exulcerationem perducantur. Si verò hæc propter dolores vel alias incommoditates metuatur, tum vide num setarum ope, ob *mit fleißigen Bürsten* transpiratio promoveri possit. Vel *nitrum cerevisiâ solutum* cum petiis calidè applica, quod calorem extrahendo, tumoremque consumendo effectum dabit non contemnendum.

Internè verò sudorifera sæpius laudata volatilia non omittantur.

Præter has exulcerationes etiam reliquæ oris partes, fauces videlicet, lingua, vel etiam Oesophagus ipse, pituita quadam alba subducitur, unde parva copiosa enascuntur ulcuscula *Aphæ* appellata. Harum origo cum à lactis acescentis corruptela in stomacho, & inde exsur-

furgentibus halitibus accidat, consultum est ut fomes è ventriculo maturè ejiciatur, & nutrix læpè causam suppeditans sui curam habeat, & si erysipelate afficiatur, sudoriferis & Venæi sect. correctionem instituat, quo causa mal-subtrahatur, præprimis si cacochymia, & scorbutica dispositione se affectam sciar.

Quo vero hæ aphtarum molestiæ, quia lactationem infantum maximè impediunt, obque id periculosa removeantur, convenit optimè *Decoctum Veronica cum melle* in aquâ simplici factum pro ore eluendo.

Vel *Recipe cremoris lactis dulcis caprilli* si haberi potest, cochlearia 6. *foliorum salvia cruciata* num. 6. hæc incisa cum cremore coquantur leniter, ad butyri decoctionem & brunitatem, tunc per linteolum exprime in aquam frigidam, & coagulabitur butyrum, de quo tum sæpius pisi magnitudine ori infantis immitte, & ulcuscula cum cute alba abscedunt: Si efficacius hoc velis adde *parum camphora* & in vase lapideo serva: alias item *butyrum salitum cum camphora* in hujus defectu substitui commode potest.

Si hæc successum operatum haud edant instar omnium erit *linimentum ex melle cum spir. salis tantillo* subinde illitum, addito paxillo

*succo vel ruta vel salvia, camphora, pulvere nucis moschata, &c.*

Nares quando obstruuntur, butyrum recens immittatur, alias difficulter sugunt, ac potus asperam arteriam facile illabitur.

Si Uvula laxatur, vertici diligenter instillatur *Essentia succini* vel *spir. vini*, vel *ovum ad duritiem coctum* & per medium scissum, ac paucis pipere aspersum calidè applicetur & apponatur: facile vero hoc accidit cum eis repente & quidem vi papilla detrahitur, hinc cautè tractandi tenelli.

## X.

Vermibus repleti infantes noctu multum bibunt, vexantur in somnis, inquieti linguam sugunt, tussunt, nares scabie fœdatis, & similia multa reperiuntur.

*Van Helmont* in genere hic laudat *Mercurii vivi decoctum* pro lubitu propinatum.

Ast cum diversa dentur vermium genera, opus quoque erit singulorum instituere considerationem.

*Lumbrici die Spulwürm*/ ob signaturam ita dicti optimè necantur myrrhinis, qualis v. g. est *Tinctura salutis*, & similia purgantibus quodammodo remixta. Sic

℞. *Radic. mechoac,*  
*jalappæ.*

corol-

corallina.

C. C. usti ana. ℥. ℞.

myrrha ℥. j.

olei citri stil. gutt. v. misce, fiat

Pulvis cujus dosis variat pro tatione.

Vel ℞. sem. cannab. ℥. ℞.

citri. ℥. j.

aq. flor. persic. ℥. iij.

fiat Emulsio, cui adde corallina.

C. C. usti ana. ℥. ℞.

spir. citri.

unct. myrrha ana. ℥. j.

misce pro 3. dosibus.

Vel ℞. lap. prunell.

cerallina.

C. C. sine igne ana. ℥. ℞. misce.

Vel ℞. spec. diatrb. cum rhabarb.

corallina ana. ℥. j.

cinnab. animon.

salis volat. C. C. ana. ℥. j.

misce, detur à ℥. ℞. ad ℥. j. plus vel minus pro  
ætatis ratione.

Si infantes sint nauseabundi, externè um-  
bilicus, venterque inungantur oleo Maxvelli  
ex aloe, myrrha, & felle tauri destillato, vel Un-  
guentum Iessenii umbilico superimponere, aut  
pomum colocynthidos discissum & cum felle tau-  
ri fixum calidè quam ferre æger poterit, ap-  
plica aliquoties repetendo.

Helmontii sententiam, videlicet quod quo fermentum fellis haud pertingat lumbricorum extet patria, à scopo haud alienam indicane omnia bilem confortantia amara scilicet, quae ut plurimum lumbricorum hostes existere experientia docuit: cum enim hoc principale fermentationis instrumentum in infantibus copioso saepe accedente lacte acescente obruatur, non mirum fecunda exinde propullulare putredinis producta, vermes scil. à quibus alimentum interceptum, vel varie alteratum, aut stagnans, glandulasque mesenterii infarciens cum abdominis saepe protuberantia, ac ita denegato nutrimento atrophiam contrahat, accedente plerumque alvo laxiore.

Quemadmodum vero ab his in primâ concoctione vel primis viis nutrimentum invertitur & corpori detrahitur, sic datur & aliud vermium genus quod id in ultima digestionem demum corpori aufert, ac comedones propterea vocantur, cum nutrimentum comedendo largius absumant. Crinones etiam audiunt, quod sub crinium forma saepius per cutis poros prominere soleant.

Horum cura fit tam praeservativè quàm curativè per balnei repetitum usum, quod optimè fit ex aquâ dulci cum modico melle, quo hujus dulcedine allesti vermiculi per poros capitibus

Part  
 hostis promi  
 mta panis ac  
 possint, eo  
 nere, oriunt  
 miculi relicti  
 epimum lon  
 Alii opin  
 um melle &  
 vero aquâ de  
 ac his sapius  
 Accidere  
 mediante b  
 dictos verm  
 ansam den  
 hoc vero c  
 succinat  
 me curant  
 hibeat, tot  
 Est & ali  
 res se produ  
 mox hic sa  
 vo exulcer  
 Quid so d  
 hic vermis h  
 euerne adh  
 puto.  
 Multi pra  
 constitution

bus suis prominentes commode scalpello vel  
 crusta panis acuminata, vel unguibus abradi  
 possint, eo vero in loco ubi vermiculi abradi  
 fuere, oriuntur ulcuscula parvula à parte ver-  
 miculi relictæ, quæ tamen per se intra diem  
 septimum sonantur.

*Alii* optimo cum effectu *fuliginem camini*  
*cum melle & lacte mixtam dorso illinunt*, postea  
 vero *aquâ decoctionis Mercurii sæpe abluunt*,  
 ac his sæpius repetitis comedones auferunt.

Accidere vero non raro solet, quod quo plus  
 mediante balneo alliciamus & extrahamus  
 dictos vermes, tanto plus de novo regenerari  
 ansam demus, magna cum admiratione. In  
 hoc vero casu detur *balsamus sulfuris imprimis*  
*succinatus* legitima & repetita dosi, ac felicissi-  
 mè curantur, illi verò quibus hic balsamus ex-  
 hibetur, toto corpore ejus odorem spirant.

Est & alius vermis qui hinc inde pertumo-  
 res se prodit, & tandem exulceratur, ac tum  
 mox hic sanatur rursus, mox vero albi de no-  
 vo exulceratur, nicht anders / als wie die  
 Pferd so den Wurm haben : curatur vero  
 hic vermis *balsamo sulfuris*, tam internè quam  
 externè adhibito, & *decocto Mercuriali pro-*  
*pinato.*

Multi præterea in verminosa intestinorum  
 constitutione admodum laudant *Mercurium*

*dulcem*, at hunc infantibus non tutò propinati *Glauberus p. 2. Furn. Phil.* defendit, cum eorum ossa & nervi nondum firmati sat sint.

Interim tamen si expellentibus maritetur, laus ei denegari minimè nequit, principaliter in paulo robustioribus, nihil enim sub Sole vermibus plus adversari Mercurio quovis modo adhibito *van Helmont* toties inculcat, etiam solo potu, quippe qui necet lumbricos & ascarides universas, existentes etiam quo potus ille nunquam perveniat, ulcera verò verminosa curet sola ejus affusione.

Dulcia ad vermes necandos minimè profunt, nisi ut eis decipiantur, ac sub iis fel & venenum contra vermes abscondatur.

Pediculi item huc referantur: necantur verò illi in capite decocto *nicotiana sylvestris*, sive *hyoscyami lutei*, vel item Decocto *fol. tabaci* cum *lixivio factò*.

Vel fume *cocularum do Levante* num. octo, contusa frixentur cum *butyro*, ac expressum fervetur, si hujus tantillum capiti illinas subito moriuntur pediculi quos modo linimentum hoc attingit, si vero locus aliquis in capite hoc linimento haud illitus restet, omnes reliqui pediculi se illuc congregabunt, hinc diligens sit inunctio quo totum caput, parce tamen inungendo, attingatur.

Quo



Quo vero tum ulterius lendes à capillis fe-  
parentur cum lixivio & sapone veneto diligen-  
ter abluantur. Pra preservatione à pediculis  
amuletum suppeditat camphora, hanc qui se-  
cum gestat pediculis raro corripit experientia  
docuit: quod idem præstat Zibethum indusio  
vel vestibus inunctum.

## XI.

*Epilepsia* si infantes adoritur, probè obser-  
vandum num à variolis vel dentitione, vel ery-  
sipelate, vermibus, flatibus, aut simpliciter à ce-  
rebro ortum trahat, absque hac enim cautela  
omnia irrita deprehendes.

Si à variolis erumpentibus, expulsionem ea-  
rum insistendum, sæpius accidit vomitus,  
& tum cessat epilepsia, præprimis si alvus li-  
bera.

Si à dentitione alvus fluida, bonum por-  
tendit.

Si ab erysipelate & vermibus, expulsiva exhi-  
beantur.

Si à flatibus quos murmura, ructus & ven-  
tris crepitus indicant, cum clysteres, supposi-  
toria, &c. opem ferunt.

Si à

Si à cerebro ortum ducat epilepsia, malum est, sæpè namque recurrere solet, & plerumque membrum aliquod vel incurvatur vel claudum redditur.

In genere minera morbi si in primis viis hæ-  
rere suspicetur, eliminetur mediante *sulfure*  
*antimonii*, postea verò antiepileptica genero-  
siora in usum veniant. Inter quæ hic excel-  
lunt *Essent. myrrh. Tinct. castor. spir. salis armon.*  
*sal. volat. oleos. liquor C. C. succin. Essent. suc-*  
*cini, hyperici, externè oleum succini, roris marini*  
*&c. v. g.*

℞. *Aq. flor. thilia.*  
*beton.*  
*fœnicul. ana. ℥. ij.*  
*Tinct. succini.*  
*spir. salis armon. ana. ℥. j.*  
*Essent. myrrhæ.*  
*castor.*  
*anodyn. ana. ℥. ℞.*  
*flor. hyperic. ℥. j. ℞.*  
*styr. de betonica. ℥. ij. misce.*

hoc cochleatim sæpius propina.

Si pulvis arrideat,

℞. *Cinnab. nativ.*  
*antimon. ana. ℥. j.*  
*ocul. 69. præp.*  
*smaragd. præp. ana. gr. xv.*  
*salis C. C. vol. ℥. j.*

laud. opiat. gr. ij.  
 camphor. gr. v. misce.

Dosis ℞. ℞. ℞. j.

Vel ℞. Salis. C. C. vol. gr. xv.

C. C. sine igne ℞. j.

magister. succini ℞. ℞.

misce, Dosis ℞. ℞. ℞. j.

Vel ℞. Salis. vol. Cran. human. ℞. j.

magister. succini.

glauræ Angurelli.

Cran. human. philosoph. calcin. ana. ℞. j.

oler. lavendul.

rorismarin.

succini ana. gutt. iij.

misce, fiat pulvis.

Externè spina dorsi illinatur diligenter hoc,

v. g.

℞. Olei lumbric. terrestr. ℞. ℞.

castorei.

succini.

lavendul. ana. ℞. j.

spir. salis armon. ℞. ij.

misce.

Naribus admoveatur sæpius spir. salis armoniaci, vel tinctura castorei cum menstruo volatili extracta. Præterea optime conducunt fonticuli in nucha.

Ante omnia hic notetur, ne pueri mormolyciis, spectris vel similibus minitentur, præterquam enim quod hoc noctu sæpe eis terrorem incutiat,

cutiat, vel etiam convulsiones epilepticas causet, id mali plerumque habere solet, quod per omnem vitam timidos reddat, imprimis noctu, ne unquam cordati evadant. Potius ideò timor de spectris eis adimendus, quo loca ignota noctu frequentare discant absque timore, è contra vero timor erga Deum, erga Parentes, Præceptores ac Præpositos eis injungatur seculo.

## XII.

*Curiosum fascinationum opus hic trutinandum venit, quippe non raro tenelli his afficiuntur, cujus signum ejulatus nimius, inquietudo, atrophia, sudores continui in fronte præprimis, ac venæ frontis elata.*

*Modus actionis vel operationis abstrusus nec cuivis credibilis. Nam nec in primis, nec secundis, nec tertiis vel quartis qualitatibus hæret.*

*Fit verò per oculos & aspectum. Hoc autem qui intelligere vult, eum oportet rudimentorum naturalis Magiæ non esse imperitum, sed Medicina insuper statica & doctrina de spiritibus esse gnarum: Principia verò qui petit, aut opponit ex hodierna Philosophia corporali, ille sanè stultescit.*

Fit

Fit vero ut dictum fascinatio non ore, licet sæpius per halitum, sed plerumque oculis, non raro etiam solâ præsentia, ubi halitus noxii vel inimici de toto corpore insensibiliter emissi lædunt.

Menstruatarum autem omnium ferè natura fascinatix, maxime tamen scortarum vularum, quæ vel per morbum, vel per senium mensibus non amplius purgantur, & tum plerumque fascinatrices evadunt.

Dantur etiam quæ omni tempore sunt fascinatrices vel fluentibus aut subsistentibus mensibus: *Sic novi fuisse quandam vetulam, cujus filiam & neptim, ac totam quasi integram familiam non fluentibus solum mensibus sed omni tempore fuisse fascinatricem compertum erat, his supercilia erant conjuncta, hæ cum accusarentur de se facta cujusdam fascinationis, libenter de suis vestibis quid concedebant, ut hoc suffrentur infantes fascinati ac ita restituerentur.*

Atque hæc malitiosa naturæ indoles ipsis benè nota erat, notum etiam ipsis, quod si aliquid de suis vestibis pro suffimento darent, hoc medio curarentur infantes.

Hæc peculiaris natura fascinatix est, & potest per rationem ab illis inhiberi, si nomine Dei infantibus benedicant, v. g. *Das dich Gott behüte.*

Fit

Fit item sæpius quod hæ fascinatrices teneras plantas inficiant, ut si in agro hoc fiat, exactè centrum observari possit quo fascinatrix pedem fixerit.

De menstruatis aliis quæ acetum, cerevisiam vel vinum vapescere non rarò, quando tractant, faciunt, non hic dicendi animus.

Sic & invidiæ fascinum ab his vix differt, quod etsi multis paradoxum esse videatur, equidem tamen rem certam esse constat, licet in quatuor elementaribus non hæreat qualitatibus.

Certissima fascinationis cura habetur ex suffimento à fascinatricis vestibibus, volentibus nolentibus, scientibus vel ignorantibus desumpta particula factò; modo nota sit fascinatrix. Si verò hæc nota haud sit, suffiatur infans *myrrhâ, thure, succino, origano, anthyr-rhino, castillis Veneris &c.*

Quo verò ab hoc malo tenelli præserventur multi laudant *corallia appensa*, sed hæc longè antecellit *Electrum minerale immaturum ab Helmonte & Polemanno* adedò commendatum, vel *caput allii aut frustulum panis gestatum*, vel item *Carlina sive chameleo niger* tempore convenienti collecta: sed tum aliorum infantium consortium viret, quia eos debilitat fascini ad instar subducendo illis spiritus, actio-

actionibus vitalibus destinatos : gestantem  
verò confortat & pinguefacit, nisi quod pusil-  
lanimum & timidum eum reddat : (cum fasci-  
num etsi spirituale quid sit, tamen agat in fa-  
cultates & actiones corporales non verò spiri-  
tuales.)

Res mira creberrimis exemplis comproba-  
ta : ejusdem verò operationis est hæc radix in  
bestiis jumentisque laborantibus vel in agro  
sub aratro vel in via sub onere, vel in comiti-  
bus in itinere.

Non hic tacenda fascinationis species quæ  
sæpè accidit, cum infantes loqui discunt, v. g.  
*si duo infantes se invicem adhalant, quorum al-  
ter loqui incipit, alter verò nondum, tum iste in-  
fans non amplius loquitur donec hic itidem loqui  
incipiat. Res certa per experientiam, & modus  
inficiendi idem qui in oculis, etsi causam nesciant  
Medici elementares.*

## XIII.

*Infantes ab lactati si dolore colico corripiun-  
tur (in lactentibus namque plerumque ab ery-  
sipelate fit) causa ut plurimum à flatibus est, à  
cibus copiose ingestis, vel à frigore.*

In hoc casu detur *Balsamus sulf. succinatus,*  
*anisatus vel antimoniatus,* aut *oleum carvi cum*  
*Ess. myrrhæ, sale volatili oleoso & similibus.* Ex-  
ternè venter & ventriculus inungantur dili-

genter oleo Chamomill. cœruleo, vel petroleo, aut absynth. still. &c.

Si flatus sint sola & præcipua causa, nitrum crudum depuratum à gr. v. ad ʒ. j. propinatum omnem paginam absolvit. Finitur verò morbus somno & sudore absque quibus alia irrita.

## XIV.

*Intertrigo* si cuticulæ tegumento tenellam cutim spoharit, Cl. Ettmüller laudat terram vitrioli dulcem per nodulum inspersam: Nil verò magis hic conducit quam diligens balneatio, & ablutio, præprimis si cepæ recentes aqua balnei infusæ fuerint, ac tum simplex etiam pulvis è lignis cariosis collectus, vel lycopodii semen sufficit.

## XV.

Non rarò luxatio vertebrarum colli accidit à multis umbilici luxatio credita, tum vomunt & calore vexantur febrili, inquiete, vigiliis, diarrhœa & similibustandem verò atrophiam incurrunt lethalem.

Cognoscitur dicta luxatio, si infans oculos ad genua flectere & eis imponere difficulter possit, & facies promineat.

Curatio hac fit methodo, infans videl. capite attollitur manibus infra aures apposis, ac caput huc illuc vertitur aliquoties, ac tum reponitur infans inclinato capite antrosum, & si luxa-



luxatio restituta omnia subito cadunt sympto-  
mata vomitus scil. & reliqua: Postmodum ve-  
rò ad nervos rursus confortandos externè bal-  
samica nervina exhibeantur, ad diarrhæam  
verò sistendam *succus cydoniorum cum vino è*  
*canariis allato*, aut similia propinentur. Con-  
sule de hoc affectu *Roonhusium in den Heil-*  
*Curen von der Übersogenheit.*

## XVI.

*Sæpius infantes vomitus excruciat, & si hic*  
per essentiam affligat, non sistendus ante-  
quam vitiosus mucus per se evacuatus fuerit.  
*Lactentibus enim admodum convenit ut singulis*  
*octo vel 14. diebus semel rejiciant lac superflue*  
*ingestum acescens*, hoc enim à Colica ac epi-  
leptiis præservantur.

Externè tamen non inconsultum erit ex-  
terna confortantia adhibere, quale v. g. est  
*oleum absynth. still. macis still. vel Empl. ex the-*  
*riaca pulvere nucis moschatæ & cinamomi con-*  
*spersum*, si verò vomitus non cesset, *sola melif-*  
*sa* manibus trita & naribus admota eundem  
sistit. Vel *liquor. C. C. succinatus, Tinct. anody-*  
*na, Tinct. lapid. hamat. Elixir proprietat. alcali-*  
*sat. Essent. succini, syr. cinamomi & similia*  
omnem tandem paginam absolvent.

Et si diarrhæa infestet, è C. C. parata medi-  
camina in usum veniant, non enim est securius,

facilius & magis *μαζωθεν* pro pueris quam C. C. ustum & radices *πεωνια*.

## XVII.

Si tussis molestat, ac is ex stomacho, tum vomitus præsens levamen affert.

Si verò à materia acida, pituitosa, nimis viscida, difficulter mobili, stertorem anhelando procreante, ubi pronis non rarò ipsa pituita effluit, tussis oriatur, tum vomitorio præmittatur *syr. de erysimo cum aquà byssopi vel mentha*, vel liquor è raphano in taleolos scisso & saccharo candi largitur asperso defluens.

Si verò in pectore potius & larynge acris lymphæ tussim excitet noctu excruciantem, *sperma ceti in jusculo calido propinatum* convenit, vel item *spir. salis armon. anisatus, liquor. C. C. succinatus à Cl. Ettmüllero* adeo decantatus, &c.

Externè optimo cum successu fit *unguentum ex capitibus allii cum axungia suilla in mortario lapideo contusis*, in forma Emplastri pedibus applicandum per noctes repetitas.

Adultioribus præter pediluvia ex alliis, malva, lixivio facta caput humectetur cum *Essentia succini*.

Pectus verò inungatur cum *unguento Pectorali*, ac ita ferina etiam tussis cedere cogitur.

## XVIII.

## XVIII.

Oritur sæpissimè *cordis coarctatio aut præclusio* das *Herzgesperr* à materia viscida pulmonibus infarcta, vel ibi genita, vel à capite ut alii dicunt jam transmissa! in hoc casu cibos deglutire absque difficultate quidem possunt, sed non semper bibere, tunc quando respirant, pectus & costæ ita coarctantur & contrahuntur, ut sæpius frangi velle videantur.

In hoc affectu saccharata & dulcia omnia vitentur, ac præter balsamica interna sæpius propinetur hic pulvis expertus, quantum cupis cultelli capit: v.g.

℞. radic. ireos flor. ℥. ij.

sacchar. cand. ℥. iiij.

corallor. præp.

sem. violar. mart.

equileg. ana. ℥j.

baccar. hedera arbor. ℥℞.

fol. aurinum. j.

fiat Pulvis subtilissimus cum syr. violar. exhibendus.

Externe ℞. *Cepam sub cineribus assatam, exprime succum & ei commisce axungiam caponis* in formam linimenti, ac hoc diligenter inunge fortiterque præcordia & hypochondria.

Oritur plerumque hoc malum ex sanguine impuro acido, qui ex arteria venosa illuc ablegatur ineptus ad generationem sanguinis arteriosi,

riofi, hic vero modus quo scorbutici fiunt  
phthifici & hectici non est insolens.

## XIX.

Datur porro alia infantium ægritudo, ubi  
præter appetitum prostratum multum bibunt,  
præprimis noctu, contabescunt, præter ven-  
trem qui intumescit ac indurescit, sunt in-  
quieti, pallefcunt, aliqui nares scabiosas ha-  
bent, & aliqui tussi sicca vexantur.

Causa ut plurimum est ab hepatis vel lienis  
scirrho, & quandoque simul vermes adesse ap-  
paret.

In hoc casu etsi purgantia malum haud tol-  
lant, quandoque tamen necessaria sunt.

Ex omnibus *Balnea* effectum præstant opti-  
mum *ex herba cruciata* confecta & sæpius adhi-  
bita.

In ordinario potu eis detur *spir. salis aut vi-  
trioli volatilis*, imprimis si noctu multum bibant.

His vero nil efficientibus sudorifera vola-  
tilia sæpius laudata rem expedient.

## XX.

*Si post casum vel lapsum tubercula exoriantur*, cultro vel alio instrumento ferreo fortiter  
comprimenda sæpius, quod si haud fit, in gan-  
glia non raro degenerant. Si vero tubercu-  
lum diutius maneat, inungatur *oleo petrae in  
quo camphora soluta.*

*Si na-*

*Si narium hemorrhagia vexat, usnea cranii humani manibus contineatur donec incalescat, & si continuo hac vexantur usneam collo appensam habeant.*

*Verruca, clavi, calli, ganglia &c. oleo petrae cum camphora obediunt, hoc enim omnes membrorum, tendinum, & ligamentorum durities absumit.*

*Oleum Mercurii nigrum etiam unica unctio-  
ne verrucas tollit.*

## XXI.

Si urinæ ardor infantes excruciat, tum urinam reddere metuunt, & quando eam reddunt ejulant, & prius non, secus quam si calculo laborant, ubi dolor est continuus.

In tali urinæ ardore præsentissimum remedium est *pulvis carbonum thiliae vel salicis* à ð. ß. ad ʒ. ß. sæpius datus: non habetur facilius, securius, & efficacius medicamen, quo anicula quædam alieno nomine consilium apud Medicum queritans, intra semihorulæ spatium magnificum illum pudefecit Doctorem cum diuturnis suis & operosis medicationibus.

Infantes quando noctu urinam non retinent, nil melius est quam noctu eos exsuscitare, & ad urinam reddendam instigare, sed successive tardius hoc fiat v. g. si per quatuor septimanas hora tertia matutina fuerint exci-

tati & instigati, tum postea tardius scil. hora quarta id fiat, & ita successive donec assuescant urinam continere per noctem, & mane eam reddere. Hoc remediū genus in hoc casu certius est quam omnia alia medicamina. Potus tamen nimius eis haud concedatur, & sapius ad sudores compellantur, quo sic natura per poros serum evacuat dilcat, ne omne per urinam ducat: *absque sudore enim raro homo sanus degit, quippe quæ sanitatis regula in paradiso promulgebatur, scil. in sudore vultus tui comedes panem tuum: pœna sanè talis quàm nil homini ad sanitatem conservandam datum est melius: etenim quod Deus ordinat, semper bonum.*

## XXII.

Morbus etiam non raro totis familiis hæreditariis infantes affligere solet, *Gibbus* scil. qui quibusdam ex peculiari astrorum influxu ortum ducere creditur.

*Fit vero ex vertebrae dorsi, ossium item & ligamentorum pectoris mollitie, vel succo superfluo affluente & in excrescentias cartilagineas tandem indurescente.*

Curatur ut plurimum inunctionibus & balneis, sed quæstio an recte? & quæritur, cur magnatum sæpe infantes delicate educati his afficiantur, raro rusticorum? exemplum transfera-

feratur ad usum mollities namque plus obest quam prodest.

Sic arbores juniores baculis alligati nunquam ita crescunt & crassescunt, quam quæ liberiori aeris motui relinquuntur.

Sed vide quid *Mercurius coagulatus* externè applicatus & fortiter alligatus, ut & *petroleum cum camphora* diligenter illitum præstet.

Atque hæc sunt B. L. quibus hunc meum Medicum exornare hac vice volui, sed cum multa restent, hinc Practici experientes ulteriorem & diligentioram admoveant manum, quo tandem unisona medendi efficax methodus, ac optatus semper emergat.

F I N I S.

